

SÆROPPGAVE

Våren 1971

Av JINGER MERETE DYRLING
7. A.

BILLED-
FUGGERSKEN

ANNE GRINDALEN

"Eventyrjenta"

ANNE GRINDALEN

1899 - 1961

Den kjente Rødhud-skulpturen „HARALD HARDRÅDE“
som Anne Grindalen ble ferdig med i 1950.

S. GRINDALEN

Kildehenvisninger:

Hans Nerhus, "Eventyret Anne Grimdalen."

Slik hun har fortalt det selv.

"Årbok for Telemark" 1957.

Anne Grimdalen!

Øverst oppe i Telemark, tett innpå grensa til Setesdalen, ligger fjellgården Grimdalen.

Her ble eventyrjenta, Anne Grimdalen, født den 1. november 1899. Det var da verken bilvei, elektrisk lys, telefon eller innlagt vann der. Så alle de ti søstrene måtte hjelpe til for de var ganske små.

Moren til Anne, Gunnhild Grimdalen, var en ordentlig bondekone. Hun arbeidet fra morgen til kveld med vannbæring, vasking, matlaging og en masse annet slit som hører med til en så stor gård.

Faren til Anne, Olav Grimdalen, var i skogen hele dagen, hvor han holdt på med tømmerhogst. I fritida drev han med treskjæring, og Anne lærte seg fort kunsten ved å sitte og studere ham. Allerede som småjente var hun glad i å tegne og modellere.

Gunnhild og Olav Grimdalen var personlige kristne, og hadde en sterk tro på Gud, noe som også preget barna. Faren holdt

hjemmeandakter, menso moren lærte barna å be og vise den ^{samme} sterke tillit til Gud som foreldrene gjorde.

Anne hadde en fin og sorgløs tid som gjeterjente. Hun var bare småjenta da hun fikk være med faren og de eldre søstrene ut for å hente kuene. Anne var meget glad i dyr, både husdyr og villdyr. Først i ti-års alderen fikk hun endelig lov til å være med faren til setra eller støylen. I denne tida lærte Anne å sette enda større pris på dyra, og hun kom ofte i nærheten av både bjørn, ulv, jerv og gaupe. Det var særlig en hendelse som gjorde svært inntrykk på henne, og det var da hun så ulv for første gang. Her har Anne selv fortalt hvordan det hendte: „En sommer var jeg sammen med Olav, broren min, på hjemmesetra vår. Her fikk jeg se ulven på nært hold. Det var tidlig en morgen, og jeg stod i døra og så på været. Da så jeg med ett en svært rusk av en ulv komme rusende over setervollen på vei til saueene. Da den fikk øye på meg, ble den stående og nistirre, og jeg stod som lammet og bare stirret igjen. Slike stod vi en god stund, menso ulven myste og glodde fra meg til saueflokken. Så med ett ruslet den avgårde like fort som den var kommet. Men du, så vakker et dyr

det var!"

Anne har siden laget flere fine dyreskulpturer av blant annet bjørn, ulv, gaupe, jerv, oter, rev, hare og hest.

I tolv-års alderen begynte Anne å spekulere på kristendommen. Hun ville gjerne være en god kristen, men hun kunne ikke få det til. Alt sto for henne som hykling, og det var det verste hun visste. En Bjørnunge (1949) dag angret hun sin usikkerhet til Gud, og sammen med moren og søsteren knelte hun ned og bad ^{om tilgivelse}. Fra da av trodde hun fullt og fast på Gud, og det fortsatte hun med så lenge hun levde.

Oppe i den avstengte, stille bygda gikk Anne og drømte om å få komme ut i verden og se og lære. Men de trengte henne hjemme, og pengene manglet, så hun skulle tenke det var Guds mening at hun skulle være hjemme og hjelpe foreldrene.

Anne begynte å pusle med tegning og maling allerede som ganske liten. Hun kunne sitte i timesvis og studere farens arbeid. Først da hun var 18 år tok hun for alvor til med rosemaling. Hun gikk en tid i lære hos Gro Kvist. Men Anne ble plutselig alvorlig syk, og hun sluttet hos Jøken Kvist. Etter flere måneder ble

Anne friske igjen, og hun kunne fortsette med rosemalingen.

En dag kom det opp i familien at Anne burde prøve å komme inn på Tegneskolen i Oslo. Moren ga tillatelse til det, men ^{Anne} lurte på om det var riktig å dra fra moren og søskenene. Nå etter at jaren var død trengte jo moren henne enda mer. Etter mye grubling frem og tilbake, fant hun ut at det var Guds mening at hun skulle dra.

Hun meldte seg inn på Statens håndverk- og ^{kunst}industrikskole, hvor hun ble tatt opp som elev. Med bare 60 kroner i lommen dro Anne inn til Oslo. Dette var i 1922, og hun var da 23 år gammel.

Men det skulle vise seg at Anne fikk store problemer. Etter at hun hadde meldt seg inn på Tegneskolen, avvertente hun etter huspost som hun måtte ha ved siden av skolen for å tjene penger. Men det kom ingen svar, og Anne tenkte på å gi opp hele Tegneskolen og reise til Skien, hvor hun hadde noen slektninger. Så, endelig kom det svar fra en dame som gjerne ville ha Anne som hushjelp.

Da Anne kom hjem til henne, viste seg at det var en riktig søt dame. Anne fikk førti kroner i måneden, og det var hun svært fornøyd med. Hun fortsatte

med denne husposten i fem år, og greide seg så vidt med den lille lønnen.

På Tegneskolen gikk det ganske fint med Anne, men hun var ikke riktig fornøyd med seg selv. Etter en stund rådet direktøren henne til å begynne og modellere, og da hun begynte med det gikk det straks mye bedre.

I 1926 kom Anne inn på Kunstakademiet hvor hun gikk i tre år. Anne sluttet nå på husposten sin, og gikk helt inn for modelleringen. Hun vartet opp de andre elevene på Akademiet, og tjente to og en halv krone i uka. Anne hadde svært dårlig råd i denne tida, og hun måtte spinke og spare for å få seg nok mat.

I 1928 modellerte hun ferdig en gaupe, som ble vist frem på en vår-utstilling. Dette var den første skulpturen hun viste frem, og som hun fikk solgt.

Gaupe (1928). Det første arbeidet Anne Grindalen fikk solgt.

Nå sluttet hun på Akademiet og begynte å modellere for seg selv. Hun ville prøve å leve av kunsten, men det var meget vanskelig å få solgt noe.

Etter en stund kom den kjente Otto Valstad og ville ha en skulptur av noen bjørnunger. Både Otto og Tilla Valstad var meget fornøyd med dem. Anne laget senere noen byster av disse to.

I 1927 debuterte Anne med en byste av maleren Elliot Kvalstad, og i 1928 ble hun med i Statens Kunstutstilling.

Anne fortsatte å lage mange fine skulpturer, kanskje mest av dyr.

Tre år etter, altså i 1930, fikk hun et lite dansk stipendium på fem hundre kroner. For dette reiste hun til København i tre måneder. Anne visste det var Gud som hjalp henne, og hun takket ham hver dag. Takknemligheten og gleden ble enda større da hun fikk solgt "Tenta på hesten" til Nasjonalgalleriet.

Det skulle komme enda større gleder. Anne fikk nemlig et nytt stipend på to tusen kroner av Houens legat.

Hun drog først tilbake til København, hvor hun var et halvt års tid. Anne studerte nå dyrene i den zoologiske hagen der nede. Hun fikk låne et atelier å arbeide i. Etter dette oppholdet drog hun nedover til Italia. Her besøkte hun byene Milano, Bolzano, Venezia, Firenze og Roma. Men det var smått stell med økonomien i denne tida, og hun måtte tjene penger til livsoppholdet med gulv-vask.

Anne var så vidt kommet hjem fra den første langferden, da hun fikk sitt tredje stipend på et og et halvt tusen kroner. Dette var altså i 1935, og det var Henrichsens legat som gav henne disse pengene. Hun drog nedover til Italia og Hellas. I Tyskland ble hun boende en stund før hun reiste videre. Her var hun med på en utstilling i Düsseldorf. Tyskerne ville hun skulle bosette seg der for godt, men Anne visste at hun ikke kunne flytte fra sitt kjære Norge.

Høydepunktet på denne reisen var oppholdet i Hellas, hvor hun blant annet fikk med seg en nydelig gresk bundd hjem. Denne fikk hun for et relieff hun hadde laget til et gravminnesmerke. Etter en stund

lengtet hun hjem, og hun drog tilbake til Norge.

I 1937-38 drog hun til Frankrike og Hellas, men dette var en av de siste langferdene hennes.

Da konkurransen om utsmykkningen av ^{Rådhus} i Oslo ble utlyst, meldte Anne seg på. Anne tenkte ikke på å vinne, men hun mente hun kunne lære noe av denne konkurransen.

Hun hadde nettopp da gjort jerdig en nydelig Kristus-figur til det nye krematoriet i Skien. Anne var nå syk og nedfor, men hun puslet da med utkastet til Rådhus-konkurransen. Dette var et reallt manns-arbeid, fordi hun måtte selv støpe figurene i gips. Det gikk smått med Annes arbeide, men plutselig fikk hun skaffet seg et større og mye bedre atelier, og arbeidet ble straks mye lettere.

Stor var gleden da det viste seg at Anne vant konkurransen. Hun skulle lage den fem meter høye rytterstatuen. Hun fikk også i oppgave å lage et relieff på fem x tre meter. Hun var besvimmelst nær da hun fikk vite at hun skulle lage alle dyreskulpturene på fontenen til Solplassen.

Da krigen begynte hadde Anne bare såvidt fått startet på disse arbeidene. Hun måtte nå reise hjem til Telemark, fordi

tyskerne tok atelieret hennes. Hun stod i reisestuen og lagde alle dyrefigurene på fontenen til Solplassen.

Da Anne var ferdig med fontenen, reiste hun tilbake til Oslo og gjorde ferdig det store reliqffet av Tømmerfløterne. Dette ble en hard tid for Anne. Hun strevet hver dag til langt på natt med skulpturene sine. En dag ble atelieret hennes bombet, og hun måtte streve hardt for å få alle skulpturene i stand igjen.

Anne var nærmest vrak da hun kom hjem til Telemark nå. Hun ble liggende i lange ~~i lang~~ tider mens moren pleiet henne. Mens hun ventet på freden, lagde hun tegningene til bunnen i fontenen.

Da freden kom, reiste Anne tilbake til Oslo for å begynne på "Rytteren". Hun hadde atelier og boplass i 13. etasje i Rådhuset, og særlig gode arbeidskår var det ikke. Anne begynte altså å arbeide på denne svære kolossen som var fem meter høy og veide hele 6 tonn. Denne "Rytteren" fikk senere navnet "Harald Hardråde". Anne hadde arbeidet med "Rytteren" i to måneder, da hun en natt plutselig hørte noe bråk inne i atelieret. Hun sprang inn dit, og ble stående som lammet. "Rytteren" var brublet over på midten, men den hadde

ikke falt ned fra stillaset. Mens Anne stod der, brakk det ene bordet etter det andre, men stillaset holdt. Anne stod der helt alene og hjelpeløs og ventet på at den tunge "Rytteren" skulle rase ned hvert øyeblikk. Anne orket ikke stå og se på at "Rytteren" hennes ble ødelagt, så hun tok heisen ned i første etasje. Der gikk hun rundt et par timer og ventet hvert øyeblikk på å høre raset. Hele tiden mens hun gikk der nede, ~~ventet~~ bad hun til Gud om at statuen måtte holde.

Da hun kom opp igjen stod "Rytteren" fremdeles og Anne gikk og la seg. Hun visste at Gud hadde bønnhørt henne, så hun la seg til å sove med en gang.

Hun måtte rive den og begynne på nytt. Det viste seg senere at den ødelagte statuen var for liten, så Anne var lykkelig for at hun fikk laget en ny.

Da Anne var vel ferdig med Rådhus-skulpturene, fikk hun tildelt Kongens fortjeneste-medalje i gull. Anne syntes dette var alt for mye, men hun tok det imot med stor glede. Hun var selv oppe og takket kong Håkon personlig. Dette var en stor opplevelse for Anne, og hun ble sittende hos kong Håkon over en halvtime og snakke.

Anne ble nå tilbudt å lage et

monument over salmedikteren dandstad til Seyord. Hun følte seg for sliten til å ta fatt på et så stort arbeid. Etter at hun hadde holdt på med „Harald Hardråde“ så lenge. På ny spurte hun Gud om råd, og hun skjønnte at det var Huns mening at hun skulle begynne på arbeidet. Det var meget vanskelig å få skaffet en matriell nå, men etter mye strev gikk det da. Anne var mye syk i denne tiden, men arbeidet med dandstad var til stor glede for henne.

Etter at hun hadde fått ferdig dette monumentet, laget hun en dyregruppe som hun kalte „dekende bjørner.“ Denne ble solgt til Borregaardsparken. I 1953 solgte hun den nydelige skulpturen „Piken med søvelstikkene“ til Sarpsborg kommune.

I 1954 reiste Anne til Paris sammen med maleren Erik Harris Johansen. Denne paris-utstillingen var en opplevelse for henne. Hun fikk solgt en bjørn i norsk granitt der nede. Bjørnstatuen står nå i den norske parken i Paris.

Da hun kom hjem fra Paris-utstillingen, fikk hun tilbud om å lage „Tømmerfløteren“ til Sarpsborg. Dette ble et meget vellykket monument, og det står nå på torget midt i byen.

Etter dette tok hun fatt på den

vakre skulpturen av salmedikteren Anders Hovden. Men atelieret hennes var gammelt og trekkfullt, og mens hun holdt på å arbeide med salmedikteren fikk hun lungebetennelse og bronkitt. Den kjente sangerinnen Edith Rarum skjønte at Anne trengte et nytt atelier. Så da Anne kom tilbake fra sykehuset etter flere måneder, var atelieret hennes bygd ut og blitt mye større. Enda Anne var så svak at hun nesten ikke kunne stå, fortsatte hun med skulpturen av Anders Hovden. Hun skulle ha denne skulpturen ferdig i 1960.

Det siste store arbeidet Anne lagde var rikomonumentet av "Håkon den gode." Det ble av-duket ved hans 1000-årsminnet i 1961.

I den siste tiden hadde Anne vært mye syk, og 3/10-1961 døde hun. Anne Grindaker levde i troen på Gud hele sitt liv. Hun stolte på Ham, og hun visste at uten Ham hadde hun ikke greid å komme så langt som hun gjorde. Anne hadde jo reist rundt i hele Europa og sett mange nydelige byer og steder. Men allikevel elsket hun sitt kjære Telemark over alt. Det var her hun lærte å elske naturen og dyrene, og det var herfra hun fikk alle ideene til dyreskulpturene sine.

Hennes barndomshjem er nå restaurant,

og det er laget et museum til minne om henne.

I dag skinner solen på skrå gjennom det gule og røde løvet oppe i Skafsva. Vi kikker oss rundt på det gamle gårdstunet hvor Anne Grimdalen har lekt for mange års siden. I våningshuset står det en vugge og en gammel rosemalt bestefarsklokke. På peishyllen ligger bibelen oppslått, og jeg ~~seg~~^{ser} for meg Anne Grimdalen bryd over den. Rundt om på tunet står mange fine og morsomme skulpturer. Men det som fanger din interesse er de to bystene av Gunnhild og Olav Grimdalen. Anne har selv kalt disse bystene „Mor mi” og „Far mi”. Jo, det er virkelig en kunstskatt det som er samlet her oppe i den gamle bygden.

„Mor mi”

Anne Grimdalen i sin Telemarkes-bunad.

E.H.